

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston kokous 28.11.2008

Aika: 28.11.2008 klo 10–16

Paikka: TaiKin tutkimusinstituutin luentosali 344 (Hämeentie 135, C-porras, käynti pääaulasta).

Puheenjohtaja: Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto

Sihteeri: Tiina Äärilä, Hy:n kirjastopalvelujen koordinointiyksikkö

Osallistujat: Jäsenet

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/neuvosto/tietoaneuvostosta/jasenet.html9>

Poissa: Hannele Fabritius, Päivi Kytömäki, Minna Meronen, Tore Ahlbäck (tilalla Pia Södergård), Reino Lipponen (tilalla Kari Tiainen)

1. Kokouksen avaus.

Kirjastonjohtaja Marita Turpeinen kertoi lyhyesti Taikin ja kirjaston kuulumisia. Koulu valmistautuu Aalto-yliopiston käynnistymiseen. Työryhmät ovat järjestäytyneet ja johdon koulutus ja henkilöstön laaja muutoskoulutus on käynnistynyt. Koulun tiukka taloudellinen tilanne on merkinnyt kaikkia koskevaa säästökuuria. Voimassa on hankintakielto ja virkojen täyttökielto 8/2009 asti. Uusi tilanne on selvästi yhdistänyt koulua ja henkilöstön halua yhtyä säästötalkoisiin.

Kokouksen alkuun suunniteltu TaiKin kuva- ja mediatietokantahankkeen esittely peruuntui sairaustapauksen johdosta. Hanketta esitellään kevään kokouksessa.

2. Pöytäkirjan tarkistajien valinta

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin Marita Turpeinen ja Anja Ukkola.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Pöytäkirja hyväksytään lisäyksellä:

kohta 7. Muut asiat

Maria Schröder nimitettiin KITT-ohjausryhmään Reino Lipposen tilalle.

4. Puheenjohtajan ja työvaliokunnan vaali

Neuvosto uudeksi puheenjohtajaksi vuodelle 2009 valittiin yksimielisesti Arja-Riitta Haarala Tampereen teknillisen korkeakoulun kirjastosta.

Työvaliokunnassa jatkaa Kristiina Hormia-Poutanen Kansalliskirjastosta.

Uusina jäseninä työvaliokuntaan valittiin:

- Helena Hämynen, Joensuun yliopiston kirjasto
- Heli Mylly, Viikin tiedekirjasto, Hy
- Maria Schröder, Svenska handelshögskolans bibliotek
- Anja Ukkola, Lappeenrannan teknillisen yliopiston kirjasto.

5. Suunnittelijan rahoitus ja siitä sopiminen

Helsingin yliopiston kirjastopalvelujen koordinointiyksikössä laadittu talousraportti jaettiin kokouksessa pöydälle.

Päätettiin, että tuleva puheenjohtaja sopii talouteen liittyvistä käytännön järjestelyistä

kirjastopalvelujen koordinoituyksikön kanssa. Neuvoston jäsenet toivoivat, etteivät kirjastojen rahoitusosuudet kasva ensi vuonna, pikemminkin pienenisivät.

6. Amk-kirjastojen ja yliopistokirjastojen neuvoston yhteistyö

Esittelijänä kirjastonjohtaja Ulla Nygren, Turun kauppakorkeakoulu (liitteenä kalvot)

Työvaliokunta päätti toukokuussa käynnistää alustavat keskustelut AMKIT-konsortion kanssa. Yliopistokirjastojen neuvoston puolelta keskusteluihin sekä yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseen ovat osallistuneet Ulla Nygrén ja Vuokko Palonen.

Yhteistyökokouksia on ollut kaksi. Ryhmä on tehnyt alustavaa SWOT-analyysia, jota on tarkoitus jatkaa vielä joulukuussa. Keskusteluissa on haluttu selvittää mm. osapuolinen halukkuutta yhteisestä suunnittelijasta. AMKIT-konsortion puolella nähdään suunnittelija lähinnä ns. kehittämisspäällikkönä. Toimenkuvasta on tarkoitus myöhemmin keskustella tarkemmin.

Neuvosto piti yhteistyöneuvottelujen käynnistymistä hyvänä. Toivottiin yhteistyön konkreettista toteutumista. Etuna nähtiin mm. toimijoiden joukon laajentuminen ja päällekkäisen työn vähentäminen (samoja asioita käsitellään nyt molemmissa ryhmissä).

Keskustelussa korostettiin profiloitumisen tärkeyttä. Profiloituminen ja verkottuminen kansainvälisesti toimialoittain/tieteenaloittain on jatkossa tärkeää kansallista kenttää ja omaa tiedeyhteisöä unohtamatta. Yritysmaailmassa on käynnissä verkostomainen toimintatapa, joka hyvin todennäköisesti tulee myös julkiselle sektorille.

Uusi työvaliokunta päättää miten yhteistyössä edetään.

7. Tutkimusohjelman valmistelutilanne

Neuvoston kokouksessa syyskuussa Tampereella sovittiin laaja-alaisen tutkimusohjelman (esim. e-science) valmistelusta ja nimettiin työryhmä. Valmistelua ovat koordinoineet Sanna Talja ja Mirja Iivonen. Alustavasti on määritelty e-science-käsitettä ja kartoitettu hankkeen mahdollisia yhteistyötahoja. Yhteistyöstä ovat kiinnostuneita FinElib, Tampereen yliopiston Informaatiotutkimuksen laitos, Tampereen yliopiston Tieteen, teknologia ja innovaatiotutkimuksen yksikkö TASTI, Oulun yliopiston tietojen käsittelytieteen laitos, Hanken ja SYKE.

Opetusministeriöstä lähetettiin 27.11.08 tieto 20.11.08 päättyneestä hankehausta. Neuvoston hanke-esitys voidaan toimittaa opm:ään poikkeuksellisesti vielä viikolla 49.

Mirja Iivonen työstää alustavaa hankeaihiota neuvostolta saadun palautteen pohjalta.

8. Kansalliskirjaston rakenteellinen kehittäminen

Esittelijänä suunnittelupäällikkö Dorrit Gustafsson, Kansalliskirjasto

Suunnittelun ja selvityksen lähtökohtana on opetusministeriön linjaus (Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008–2011): vahvistaa Kansalliskirjaston asemaa kaikkien kirjastojen palvelukeskuksena.

Dorrit Gustafsson totesi, että palvelukeskusnimitys on aiheuttanut Kansalliskirjastossa sekä muiden kirjastojen piirissä hämmennystä. Kyse ei ole hallinnon tukipalvelujen

kaltaisesta roolista.
Yhtenä keskeisenä tarkastelun kohteena on Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen.

Gustafsson korosti, että kyse on pitkä aikaväin kehittämisestä, missä edetään vaiheittain. Nyt on esitetty uusia avauksia. Menee arviolta 2-4 vuotta selvitystyöhön, jonka jälkeen on jäsentynyt käsitys rahoituksesta. Palvelukonsepti toteutetaan todennäköisesti erilaisin rahoituspohjin. Jatkossa on myös keskitettyjä palveluja, joita valtiolta maksaa. Osa palveluista perustuu maksullisuuteen ns. tilaaja tuottaja-mallilla. Miten tuleva palvelutuotanto hallitaan, riippuu siitä miten palvelukokonaisuus ja yhteistyömuodot suunnitellaan.

Eri keskusteluissa on noussut muutamia kysymyksiä, joita varmasti jatkossa käydään tarkemmin läpi: mikä on yksittäisten kirjaston halu ja kyky tuottaa ja tarjota laadukkaita palveluja, mikä on keskitettyjen palvelujen tuoma lisäarvo?

Kirjastoverkon yhteisen keskustelun avaustilaisuus on 28.1.09 klo 12-16, Kansalliskirjastossa (Fabianin auditorio).

Keskustelu:

- Esitettiin huoli, että toimenpiteillä rajoitetaan yliopistokirjastojen toimintavapautta. Jos yliopistolle annetaan uudessa yliopistolaissa lisää autonomiaa, niin miten kirjastoihin sovelletaan eri käytäntöä ja tavallaan sidotaan kädet.
- Todettiin, että
- vaikka osa palveluista voidaan keskittää, täytyy osa palveluista tehdä yliopistoissa paikallisesti räätälöiden.
 - on huolehdittava yo-kirjastojen neuvoston yhteistyötason jatkumisesta. Kokoelmakartta on tästä hyvä esimerkki. Työ on hyödyntänyt paljon. Tätä kautta on saatu esiin kokoelmien aukot. Keskitettyjen palvelujen osalta tätä ei saada aikaan, eikä varmasti ole tarkoituskaan.
 - keskitettyjen palvelujen rahoitusmalli pitää kirjoittaa selkeästi auki. Huolehdittava, ettei synny vääristyvää kilpailutilannetta. Suunnittelussa keskeisiä kysymyksiä ovat mm.: Mitä kautta maksut kerätään? Voimmeko vaikuttaa maksupolitiikalla palveluihin? Ei saa muodostua tilannetta, että tuotetaan palveluja, joita on pakko käyttää.
 - hyvänä periaatteena olisi, että jos palvelut tuotetaan keskistetysti, pitää ne maksaa myös keskitetysti.
 - FinELib on erinomainen esimerkki siitä miten palvelut toteutetaan. Kirjastot voivat päättää sitoutumisesta yhteishankintoihin. Toisin on esim. kirjastojärjestelmän osalta, mihin on pako osallistua.
 - palvelukeskus lähestyy toimintatavaltaan liiketaloudellisesti toimivaa firmaa, joka tekee tuotteita/palveluja, joita ostetaan, jos ne ovat hyviä.
 - tärkeää on säilyttää yhdessä tekemisen näkökulma.
 - yliopistoissa on keskitetty tietohallintoa. Yliopistojen autonomian lisääntyessä halutaan tehdä myös omia tietohallintoratkaisuja. Järjestelmätasolla käydään keskustelua opm:n ja yliopistojen välillä.
 - on tärkeää saada yhteinen ymmärrys siitä mitä palvelukeskus voi olla ja mitä se ei voi olla.

9. Opetusministeriön korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen hanke – tilannekatsaus

Esittelijänä neuvoston puheenjohtaja Jarmo Saarti

Hankkeen väliraportti valmistuu 13.1.2009. Ohjausryhmä päättää väliraportin käsittelystä ja mahdollisista kommenttipyyntöistä.

Työryhmä on lähettänyt kirjastoille useita kyselyjä. Viimeisin on liittynyt Varastokirjastoon. Lisää kyselyjä ei ole tulossa.

Työryhmän tehtävä on mm. esittää reunaehdot Kansalliskirjaston palvelukeskusidealle.

Opm selvittää juridisia asioita. Yliopistojen autonomiaa lisätään, mutta edelleen joitakin asioita opm määrää esim. maksupalvelusopimus. Ratkaisematta on edelleen mm. omaisuuteen liittyviä asioita.

Varastokirjasto on uuden yliopistolain jälkeen edelleen valtion laitos ja Kansalliskirjasto osana yliopistoa itsenäinen oikeushenkilö, mikä ei ole ongelmatonta. Helsingin yliopisto ottaa kantaa Kansalliskirjaston asemaan vuonna 2010 Kansalliskirjaston kansainvälisen arvioinnin jälkeen.

10. Esitys IL-tukiryhmän perustamisesta

Esittelijänä kirjastonjohtaja Tuula Ruhanen, Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjasto, Hy

Yliopistokirjastojen Informaatiolukutaito-verkoston koordinaatiovastuu on HY:n käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjastolla: Leena Koivula, Tuula Ruhanen. Leena Koivulan sijaisena vuorotteluvapaan ajan toimii Kirsi Luukkanen humanistisen tdk:n kirjastosta.

Neuvosto nimesi tukiryhmän. Ryhmän tehtäviä ovat:

- Kehittäminen, ideointi, asian edistäminen kirjastoissa
- Linjaukset valtakunnallisella tasolla
- Tuki koordinoijien työlle
- Tiedonkulku johdon ja kirjastojen IL-asiantuntijoiden välillä
- Kansainvälisen yhteistyön tukeminen

Ryhmän jäseniksi nimettiin:

- Pia Södergård, ÅAB - Turun kirjastot
- Leena Toivonen, TayK – Allianssikirjastot, IFLA
- Jarmo Saati, KYK – Itä-Suomen yliopistot
- Kaisa Sinikara, HY – Helsingin seutu
- Eeva Tolonen, TKK – Aalto-yliopisto, IFLA
- Eero Sormunen, TaY – Informaatiotutkimus
- Liisa Ansala, SYL - opiskelijat
- Heli Myllys, HY - neuvoston edustaja
- Oulu-Vaasa-Lappi –alue nimeää edustajansa myöhemmin.

Tuula Ruhanen esitteli informaatiolukutaitoverkoston toimintaa vuodelta 2008. Neuvoston keväällä nimittämä kirjeenvaihtajaverkosto on aloittamassa toimintaansa tekeillä olevan wiki:n pohjalta. Englantilaisia yhteistyöhenkilöitä etsitään. NordinfoLit:n vuotuinen seminaari otsikolla Creating Knowledge V järjestettiin Turussa elokuussa 2008. Seminaarin tuotosta IL-verkosto sai hiukan rahaa, jonka turvin voidaan suunnitella toimintaa ensi vuonna ja lähettää kaksi henkilöä Lilacin kansainväliseen seminaariin

Cardifiin maaliskuussa 2009. Seminaari on samalla CILIP:n IL-ryhmäläisten vuotuinen tapaaminen. Matkaan lähtevät HY:sta Tiina Heino ja Päivi Helminen, joiden alustus käsittelee HY:n TVT-ajokortin IL-osuutta.

11. Puheenjohtajan yhteenveto toimintakaudesta

Väistyvä puheenjohtaja esitti kiitokset työvaliokunnalle ja neuvostolle. Neuvoston toimintaa on ohjannut hyvä strategia. Neuvoston viestintä on aktivoitunut, mikä on näkynyt vaikuttavuutena. Kansainvälistyminen on edistynyt ja sovitut hankkeet ovat toteutuneet. Laatutyöhön liittyen on järjestetty useita seminaareja ja Amk-yhteistyötä käynnistettiin.

Ensi vuonna painopiste on uusien rakenteiden rakentamisessa. On pohdittava kuinka paljon on resursseja erillisiin hankkeisiin ja mistä saadaan rahoitus niihin.

Yhteistyön merkitys veljes- ja sisarkonsortioiden kanssa kansallisesti että kansainvälisesti korostuu entisestään.

12. Muut asiat

Eläkkeen lähtevien muistaminen

Lähi vuosina neuvoston jäsenistä moni siirtyy eläkkeelle. Neuvosto ehdotti, että uusi työvaliokunta harkitsisi erillisen seminaarin järjestämistä vuonna 2010.

KDK- valinta

KDK-hankkeen saatavuusjaos järjestää KDK-asiakasliittymän demotilaisuuksia. Ensimmäinen demo oli 25.11.08.

Neuvosto totesi, että hankintaprosessiin liittyvä tiedotus on ollut puutteellista. Neuvosto esitti toiveen, että opetusministeriö tai Kansalliskirjasto tiedottaisi hankintaprosessin ja päätöksenteon vaiheista. Asiaan palataan seuraavassa neuvoston kokouksessa.

13. Ilmoitusasiat

- Yliopistokirjastojen neuvoston laaturyhmän järjestämä lauseminaari on 3.12. 08 klo 10-16 Tampereella.
- Mitä korkeakoulukirjastoissa tapahtuu? Yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen seminaari Jyväskylässä 10.2.2009, It-Dynamo, Lutakko,
- Lappeenrannan teknisen korkeakoulun uusi lyhenne on LUT

14. Seuraavat kokoukset

Neuvoston seuraava kokous on 19.3.09 Joensuussa.
Työvaliokuntien yhteiskokous (vanha ja uusi) on 23.1.09 klo 10.30 Tampereella.

15. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.50.